

Matematický časopis

Bohdan Zelinka

Rozklad úplného grafu podle dané grupy

Matematický časopis, Vol. 17 (1967), No. 3, 234--239

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/126940>

Terms of use:

© Mathematical Institute of the Slovak Academy of Sciences, 1967

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

ROZKLAD ÚPLNÉHO GRAFU PODLE DANÉ GRUPY

BOHDAN ZELINKA, Liberec

Práce [2], [3], [4] a [5] pojednávají o rozkladu úplného grafu na dva, případně čtyři navzájem isomorfní hranově disjunktní podgrafy. Budeme tuto otázku zkoumat obecněji. Jde o rozklady úplného grafu na určitý (konečný nebo nekonečný) počet navzájem isomorfních podgrafů, přičemž je splněna určitá podmínka:

Podmínka P: *Je-li $\langle n \rangle$ úplný graf o n uzlech, který je rozložen na určitý počet navzájem isomorfních podgrafů, z nichž každý obsahuje všechny uzly grafu $\langle n \rangle$ a žádné dva nemají společnou hranu, jsou-li G_1, G_2, G_3 tři z těchto grafů a je-li φ takový automorfismus grafu $\langle n \rangle$, který převádí G_1 v G_2 , pak obrazem grafu G_3 ve zobrazení φ je opět graf náležející popsanému rozkladu.*

Zkoumejme nyní vlastnosti takového rozkladu (označme jej $\mathcal{R}$). Buďtež G_0, G_1, G_2 podgrafy náležející rozkladu $\mathcal{R}$ a φ_1, φ_2 automorfismy grafu $\langle n \rangle$, které převádějí graf G_0 po řadě v grafy G_1, G_2 . Protože $\varphi_2(G_0) = G_2$ a φ_1 je automorfismus grafu $\langle n \rangle$, je $\varphi_1(G_2) = \varphi_1\varphi_2(G_0)$. Graf $G_3 = \varphi_1(G_2)$ musí podle podmínky **P** náležet rozkladu $\mathcal{R}$. Jestliže tedy graf G_0 rozkladu $\mathcal{R}$ lze převést automorfismy φ_1, φ_2 grafu $\langle n \rangle$ v grafy rozkladu $\mathcal{R}$, pak jej lze převést v graf rozkladu $\mathcal{R}$ i složeným automorfismem $\varphi_1\varphi_2$. Dále identickým automorfismem ε grafu $\langle n \rangle$ je každý graf rozkladu $\mathcal{R}$ převeden sám v sebe. Konečně necht opět G_0, G_1 jsou grafy rozkladu $\mathcal{R}$ a $G_1 = \varphi_1(G_0)$. Pak $G_0 = \varphi^{-1}(G_1)$ a podle podmínky **P** také graf $\varphi^{-1}(G_0)$ náleží rozkladu $\mathcal{R}$. Došli jsme tedy k tomuto výsledku (důkaz postačující podmínky je triviální):

*Rozklad $\mathcal{R}$ grafu $\langle n \rangle$ splňuje podmínku **P** právě tehdy, jestliže existuje podgrupa H grupy automorfismů grafu $\langle n \rangle$ taková, že je-li G_0 libovolný graf rozkladu $\mathcal{R}$ a α libovolný prvek grupy H , pak $\alpha(G_0)$ je grafem rozkladu $\mathcal{R}$ a každý graf rozkladu $\mathcal{R}$ lze vyjádřit jako $\alpha(G_0)$ pro nějaké $\alpha \in H$.*

Rozklad $\mathcal{R}$ budeme nazývat rozkladem grafu $\langle n \rangle$ podle grupy H . Je-li přiřazení grafů $\alpha(G_0)$ zobrazením $\alpha \in H$ vzájemně jednoznačné, mluvíme o jednoduchém rozkladu grafu $\langle n \rangle$ podle grupy H .

Dokážeme nyní větu.

Věta 1. *Budiž $\mathcal{R}$ jednoduchý rozklad grafu $\langle n \rangle$ podle Abelovy grupy H , budiž K podgrupa grupy H . Pak existuje jednoduchý rozklad $\mathcal{R}'$ grafu $\langle n \rangle$ podle faktorgrupy H/K , který je zákrytem rozkladu $\mathcal{R}$.*

Důkaz. Je-li G_0 jeden z grafů rozkladu $\mathcal{R}$, pak všechny ostatní grafy rozkladu $\mathcal{R}$ lze vyjádřit jako $\alpha(G_0)$, kde $\alpha \in H$. Budiž $G_0' = \bigcup_{\beta \in K} \beta(G_0)$. Pro každé $\alpha \in H$ je pak $\alpha(G_0) = \bigcup_{\beta \in K} \alpha\beta(G_0) = \bigcup_{\gamma \in \alpha K} \gamma(G_0)$. Pro libovolné prvky α_1, α_2 z H jsou tedy grafy $\bigcup_{\gamma \in \alpha_1 K} \gamma(G_0)$, $\bigcup_{\gamma \in \alpha_2 K} \gamma(G_0)$ navzájem isomorfní a buď totožné, nebo hranově disjunktní, neboť grafy $\gamma(G_0)$ jsou pro různá γ disjunktní a jestliže současně $\gamma \in \alpha_1 K$, $\gamma \in \alpha_2 K$, pak $\gamma \in \alpha_1 K \cap \alpha_2 K$, tedy $\alpha_1 K \cap \alpha_2 K \neq \emptyset$, z čehož plyne $\alpha_1 K = \alpha_2 K$, jak je známo z teorie grup. Grafy $\bigcup_{\gamma \in \alpha K} \gamma(G_0)$ pro všechny navzájem různé třídy αK tedy tvoří hledaný rozklad.

V dalším budeme užívat pro G_0 označení $G(\varepsilon)$, kde ε je jednotkový prvek grupy H a pro $\alpha(G_0)$ označení $G(\alpha)$.

Vyslovíme nyní dvě existenční věty. Omezíme se ve svých úvahách pouze na Abelovy grupy, neboť tyto grupy lze rozložit na direktní součin primárních cyklických podgrup, což obecně u grupy nelze.

Věta 2. *Budiž $\langle n \rangle$ konečný úplný graf o n uzlech, budiž H Abelova grupa. Nutnou a postačující podmínkou existence jednoduchého rozkladu $\mathcal{R}$ grafu $\langle n \rangle$ podle grupy H je, aby H byla konečná a její řád m byl dělitelem čísla n nebo $\frac{1}{2}(n - 1)$ při n lichém a dělitelem čísla $\frac{1}{2}n$ nebo $n - 1$ při n sudém a byl lichý.*

Důkaz. Graf $\langle n \rangle$ obsahuje $\frac{1}{2}n(n - 1)$ hran, každá z těchto hran musí být obsažena právě v jednom grafu rozkladu $\mathcal{R}$ a všechny grafy rozkladu $\mathcal{R}$ musí být navzájem izomorfní, musí mít tedy stejný počet hran. Každý z těchto grafů musí tedy obsahovat $n(n - 1)/2m$ hran, což musí být celé číslo, a proto $\frac{1}{2}n(n - 1)$ musí být dělitelné číslem m .

Budiž nejprve n liché. Čísla n a $n - 1$ se liší o jednotku, jsou tedy nesoudělná. Tím spíše jsou nesoudělná čísla n a $\frac{1}{2}(n - 1)$. Je-li m dělitelem čísla $\frac{1}{2}n(n - 1)$, znamená to, že m je součinem dvou čísel m_1 a m_2 takových, že m_1 je dělitelem n a m_2 je dělitelem $\frac{1}{2}(n - 1)$, čísla m_1, m_2 jsou zřejmě nesoudělná. Konečnou Abelovu grupu lze vyjádřit jako direktní součin cyklických primárních podgrup [1]. Řády prvků z H jsou děliteli m , tedy buď děliteli m_1 , nebo děliteli m_2 . Budiž H_1 (resp. H_2) direktní součin primárních podgrup grupy H odpovídajících prvočinitelům čísla m_1 (resp. m_2); zřejmě H je direktním součinem grup H_1 a H_2 a grupa H_1 (resp. H_2) má řád m_1 (resp. m_2). Dokážeme, že alespoň jedna z grup H_1 a H_2 je jednoprvková, tedy buď $m_1 = 1$, nebo $m_2 = 1$.

Existuje-li rozklad $\mathcal{R}$ grafu $\langle n \rangle$ podle grupy H , existuje podle věty 1 rozklad $\mathcal{R}'$ grafu $\langle n \rangle$ podle grupy $H_1 \cong H/H_2$. Necht $m_1 > 1$ a budiž u uzel grafu $\langle n \rangle$, který není samodružný ve všech zobrazeních z grupy H_1 . (Je-li

$n \geq 2$, $m_1 > 1$, musí takovýto uzel existovat, neboť uzel samodružný ve všech zobrazeních z H může být nejvýše jeden; kdyby byly dva, byly by samodružná i hrana je spojující, což nelze.) Existuje tedy $\alpha \in H_1$ tak, že $\alpha(u) = v \neq u$. Existuje-li současně nějaké zobrazení $\beta \in H_1$ takové, že $\beta(u) = u$, pak $\beta(v) = \beta\alpha(u) = \alpha\beta(u) = \alpha(u) = v$. Tedy hrana uv je samodružná ve zobrazení β a náleží-li nějakému grafu $G'(\gamma)$ rozkladu $\mathcal{R}$, náleží současně i grafu $G'(\beta\gamma)$, tedy $G'(\gamma) = G'(\beta\gamma)$, z čehož plyne $\beta = \varepsilon$, kde ε je jednotkový prvek grupy H . Pro všechna zobrazení $\gamma \in H_1$, $\gamma \neq \varepsilon$, tedy $\gamma(u) \neq u$. Rovněž je $\gamma(u) \neq \delta(u)$ pro $\gamma \neq \delta$, neboť z rovnosti $\gamma(u) = \delta(u)$ plyne $u = \gamma^{-1}\delta(u)$, tedy $\gamma^{-1}\delta = \varepsilon$, z čehož plyne $\gamma = \delta$. Ke každému uzlu grafu $\langle n \rangle$, který není samodružný ve všech zobrazeních z grupy H , tedy existuje množina uzlů, které jsou jeho obrazy ve zobrazeních z H , jejíž mohutnost je m_1 . Přitom dvě takovéto množiny buď splývají, nebo jsou disjunktní. Existuje tedy systém n/m_1 takovýchto množin, označme jej $\mathcal{A}$, a neexistuje samodružný uzel ve všech zobrazeních z H . Budiž $u \in A \in \mathcal{A}$ a budiž $\xi \in H_2$. Nechť uzel $w = \xi(u) \in B \in \mathcal{A}$. Je-li uzel $v \in A$, pak $v = \alpha(u)$, kde $\alpha \in H_1$. Uzel $\xi(v) = \xi\alpha(u) = \alpha\xi(u) = \alpha(w)$ a poněvadž $w \in B$, je také tento uzel v B . Analogicky bychom dokázali, že obrazem každého uzlu z B ve zobrazení ξ^{-1} je uzel z A . Je tedy $\xi(A) = B$. Předpokládejme $B = A$. Pak $w = \xi(u) = \beta(u)$ pro nějaké $\beta \in H_1$. Je-li x libovolný uzel z A , pak $x = \gamma(u)$ pro nějaké $\gamma \in H_1$, tedy $\xi(x) = \xi\gamma(u) = \gamma\xi(u) = \gamma\beta(u) = \beta\gamma(u) = \beta(x)$. Na množině A tedy zobrazení β a ξ splývají. Je-li h hrana spojující dva uzly z A , pak h patří grafu $G(\delta)$ pro nějaké $\delta \in H$. Hrana $\beta(h) = \xi(h)$ náleží současně grafům $G(\beta\delta)$ a $G(\xi\delta)$, což znamená $\beta\delta = \xi\delta$, tedy $\beta = \xi$. Protože však $\beta \in H_1$, $\xi \in H_2$, může tato rovnost nastat pouze pro $\xi = \varepsilon$ a tedy $\xi(A) = A$ pouze tehdy, je-li $\xi = \varepsilon$. Pak ovšem také $\xi(A) \neq \eta(A)$ pro $\xi \in H_2$, $\eta \in H_2$, $\xi \neq \eta$. Ke každému $A \in \mathcal{A}$ tedy existuje podsystém systému $\mathcal{A}$ takový, jehož všechny množiny jsou obrazy množiny A ve zobrazeních z H_2 , tento systém obsahuje m_2 množin. Pro různá A tyto podsystémy zřejmě buď splývají, nebo jsou disjunktní. Takovéto systémy tedy tvoří rozklad systému $\mathcal{A}$ na n/m_1m_2 podsystémů. Pak ovšem n/m_1m_2 musí být celé číslo, což může nastat pouze tehdy, je-li $m_2 = 1$, neboť m_2 musí být současně dělitelem čísel n a $n - 1$. Z předpokladu $m_1 > 1$ nám vyplynulo $m_2 = 1$, tedy musí být buď $m_1 = 1$, nebo $m_2 = 1$.

Nechť nyní n je sudé. Analogicky dokážeme, že m je součinem dvou čísel $\tilde{m}_1$ a $\tilde{m}_2$, kde $\tilde{m}_1$ je dělitelem čísla $n - 1$ a $\tilde{m}_2$ je dělitelem čísla $\frac{1}{2}n$. Tedy grupu H lze vyjádřit jako direktní součin grupy $\tilde{H}_1$ řádu $\tilde{m}_1$ s grupou $\tilde{H}_2$ řádu $\tilde{m}_2$. Existuje rozklad $\mathcal{R}''$ grafu $\langle n \rangle$ podle grupy $\tilde{H}_1 \cong H/\tilde{H}_2$. Nechť $\tilde{m}_1 > 1$. Analogicky rozkladu $\mathcal{A}$ při n lichém dokážeme existenci rozkladu $\tilde{\mathcal{A}}$ množiny uzlů grafu $\langle n \rangle$ na $(n - 1)/\tilde{m}_1 + 1$ disjunktních podmnožin, z nichž $(n - 1)/\tilde{m}_1$ množin má mohutnost $\tilde{m}_1$ a jedna má mohutnost 1 (množina vytvořená uzlem samodružným ve všech zobrazeních z H_1). Analogicky dokážeme,

že pro $A \in \tilde{\mathcal{A}}$, $\xi \in \tilde{H}_2$ opět $\xi(A) \in \tilde{\mathcal{A}}$. Dále uzel v samodružný ve všech zobrazeních z $\tilde{H}_1$ je samodružný také ve všech zobrazeních z $\tilde{H}_2$. Je-li totiž $\alpha \in \tilde{H}_1$, $\xi \in \tilde{H}_2$, pak $\alpha\xi(v) = \xi\alpha(v) = \xi(v)$ a tedy uzel $\xi(v)$ je rovněž samodružný v libovolném zobrazení z $\tilde{H}_1$. Je-li $\tilde{m}_1 > 1$, existuje $\alpha \in \tilde{H}_1$, $\alpha \neq \varepsilon$ a hrana spojující uzly v , $\xi(v)$ by byla samodružná ve zobrazení α , což nelze. Při $\tilde{m}_1 > 1$ tedy v je samodružný ve všech zobrazeních z H .

Analogicky jako pro $\mathcal{A}$ pak dokážeme, že existuje rozklad systému $\tilde{\mathcal{A}} - \{\{v\}\}$ na disjunktní podsystemy, z nichž každý má mohutnost m_2 ; těchto podsystemů je tedy $(n-1)/\tilde{m}_1\tilde{m}_2$, tudíž $\tilde{m}_2 = 1$. Je tedy opět buď $\tilde{m}_1 = 1$, nebo $\tilde{m}_2 = 1$.

Je-li m sudé, musí H obsahovat alespoň jeden prvek δ řádu 2. Je-li u uzel grafu $\langle n \rangle$ a $v = \delta(u)$, pak také $u = \delta(v)$. Hrana h spojující uzly u a v je samodružná v zobrazení δ a patří-li do $G(\alpha)$ pro nějaké $\alpha \in H$, patří také do $G(\delta\alpha)$, přičemž $\alpha \neq \delta\alpha$, neboť δ je řádu 2, tudíž $\delta \neq \varepsilon$. Neexistuje tedy hledaný jednoduchý rozklad $\mathcal{R}$. Tím je dokázaná podmínka nutná.

Nechť nyní n je liché a m je dělitelem n . Rozložíme množinu uzlů grafu $\langle n \rangle$ na n/m disjunktních množin $A_1, A_2, \dots, A_{n/m}$, z nichž každá má m uzlů. Pro každé přirozené $j \leq n/m$ přiřadíme každému prvku $\alpha \in H$ uzel $u_j(\alpha) \in A_j$. Pro každé zobrazení $\beta \in H$ potom definujeme $\beta(u_j(\alpha)) = u_j(\beta\alpha)$. Zvolíme libovolnou hrana h_1 a zařadíme ji do $G(\varepsilon)$. Pak $\alpha(h_1)$ zařadíme do $G(\alpha)$ pro každé $\alpha \in H$ a dostáváme tak po jedné hraně z každého grafu rozkladu $\mathcal{R}$. Zvolíme pak hrana h_2 , která není dosud nikam zařazena, zařadíme ji do $G(\varepsilon)$ a hrana $\alpha(h_2)$ pro libovolné $\alpha \in H$ zařadíme do $G(\alpha)$. Toto provedeme celkem n/m -krát, až vyčerpáme všechny hrany grafu $\langle n \rangle$. Sestrojený rozklad je zřejmě hledaným rozkladem $\mathcal{R}$. Nechť n je sudé a m je dělitelem $n-1$. Množinu uzlů grafu $\langle n \rangle$ nyní rozložíme na $(n-1)/m + 1$ disjunktních podmnožin $A_0, A_1, \dots, A_{(n-1)/m}$, kde A_0 se skládá z jediného uzlu v a každá z množin $A_1, A_2, \dots, A_{(n-1)/m}$ z m uzlů. Zavedeme označení $u_j(\alpha)$ pro $1 \leq j \leq (n-1)/m$, $\alpha \in H$ analogicky prvnímu případu. Pro každé zobrazení $\beta \in H$ definujeme $\beta(u_j(\alpha)) = u_j(\beta\alpha)$, $\beta(v) = v$. Pak postupujeme opět analogicky prvnímu případu. V případě, že n je sudé a m je dělitelem $\frac{1}{2}n$, postupujeme analogicky prvnímu případu (n liché a m dělí n), v případě, že n je liché a m je dělitelem $\frac{1}{2}(n-1)$, postupujeme analogicky druhému případu (n sudé a m dělí $n-1$). Ve všech případech ovšem uvažujeme m liché, jak to předpisuje podmínka věty.

Nyní vyslovíme větu pro nekonečné grafy.

Věta 3. *Budiž $\langle n \rangle$ úplný graf o n uzlech, kde $n \geq \aleph_0$. Budiž H Abelova grupa. Nutnou a postačující podmínkou existence jednoduchého rozkladu $\mathcal{R}$ grafu $\langle n \rangle$ podle grupy H je, aby řád m grupy H byl menší nebo roven n a aby grupa H neobsahovala prvky řádu 2.*

Důkaz. Graf $\langle n \rangle$ při $n \geq \aleph_0$ obsahuje n hran; tedy rozklad $\mathcal{R}$ nemůže obsahovat více než n grafů. Je-li $m \leq n$ a H neobsahuje prvky řádu 2, můžeme rozložit množinu uzlů grafu $\langle n \rangle$ na n disjunktních podmnožin mohutnosti m a postupovat stejně jako v důkaze věty 2 při n lichém a m dělícím n . Nebo můžeme rozložit množinu uzlů grafu $\langle n \rangle$ na n disjunktních podmnožin, z nichž jedna je jednoprvková a ostatní mají mohutnost m , a postupovat jako při n sudém a m dělícím $n - 1$. Nutnost podmínky, že grupa H nesmí obsahovat prvky řádu 2, lze dokázat analogicky důkazu věty 2.

Nyní vyslovíme ještě větu, která se týká obecně všech grup, nikoli pouze Abelových.

Věta 4. *Budiž dán jednoduchý rozklad $\mathcal{R}$ konečného grafu $\langle n \rangle$ podle grupy H . Nutnou podmínkou existence uzlu u v grafu $\langle n \rangle$ samodružného ve všech zobrazeních z grupy H je, aby řád m grupy H byl lichý a byl dělitelem čísla $n - 1$.*

Důkaz. Budiž ε jednotkový prvek grupy H a α libovolný prvek grupy H . Necht graf $G(\varepsilon)$ obsahuje právě r hran incidentních s uzlem u splňujícím tvrzení věty. Zobrazením α přejde každá hrana incidentní s u opět v hranu incidentní s u , tedy graf $G(\alpha)$ obsahuje nejméně r hran incidentních s u . Co bylo řečeno o zobrazení α , platí i pro zobrazení α^{-1} , tedy $G(\varepsilon)$ nemůže obsahovat méně hran incidentních s u než $G(\alpha)$. Graf $G(\alpha)$ tedy obsahuje rovněž r hran incidentních s u . Protože α bylo libovolně zvoleno, znamená to, že každý graf $G(\alpha)$, $\alpha \in H$, obsahuje r hran incidentních s u . Celkový počet takových hran je $n - 1$, každá z nich náleží právě jednomu $G(\alpha)$, je tedy $m = (n - 1)/r$.

Kdyby m bylo sudé, existoval by v H prvek δ řádu 2, tedy takový, že $\delta^{-1} = \delta$, $\delta \neq \varepsilon$. Budiž h hrana z $G(\varepsilon)$, budiž $\delta(h)$ její obraz ve zobrazení δ ; hrana $\delta(h)$ zřejmě patří do $G(\delta)$ a jejím obrazem ve zobrazení δ je opět hrana h . Budiž x koncový uzel hrany h různý od u , pak $\delta(x)$ je zřejmě koncový uzel hrany $\delta(h)$ různý od u . Budiž k hrana spojující uzly x , $\delta(x)$. Poněvadž obrazem x ve zobrazení δ je $\delta(x)$ a obrazem $\delta(x)$ je x , je $\delta(k) = k$. Necht $k \in G(\alpha)$, $\alpha \in H$. Pak je také $k \in G(\delta\alpha)$, tedy $G(\alpha)$ a $G(\delta\alpha)$ mají společnou hranu a musí být $G(\alpha) = G(\delta\alpha)$, tedy $\alpha = \delta\alpha$, z toho $\delta = \varepsilon$, což je spor s předpokladem, že δ je řádu 2.

Problém. *Je podmínka z věty 4 rovněž podmínkou postačující?*

LITERATURA

- [1] Fuchs L., *Abelian Groups*, Budapest 1958.
 [2] Read R. C., *On the number of self-complementary graphs and digraphs*, J. London Math. Soc. 38 (1963), 99—104.

- [3] Ringel G., *Selbstkomplementäre Graphen*, Arch. Math. 14 (1963), 354—358.
 [4] Sachs H., *Über selbstkomplementäre Graphen*, Publs math. 9 (1962), 270—288.
 [5] Zelinka B., *Rozklad grafu na isomorfní podgrafy*, Časop. pěstov. mat. 90 (1965), 147—152.

Došlo 27. 4. 1966.

*Katedra matematiky
 Vysoké školy strojní a textilní
 Liberec*

DECOMPOSITION OF THE COMPLETE GRAPH ACCORDING TO A GIVEN GROUP

Bohdan Zelinka

Summary

Let the complete graph $\langle n \rangle$ with n vertices and a subgroup H of its group of automorphisms be given. A decomposition $\mathcal{A}$ of the graph $\langle n \rangle$ into subgraphs which are isomorphic and edge-disjoint with one another and each of which contains all vertices of $\langle n \rangle$ is called a simple decomposition of the graph $\langle n \rangle$ according to the group H , if and only if there exists a one-to-one mapping of elements α of H on the graphs $G(\alpha)$ of $\mathcal{A}$ such that for each $\alpha \in H$, $\beta \in H$ the graph $G(\alpha)$ is mapped by the automorphism β onto $G(\beta\alpha)$.

The following theorems are proved.

Theorem 1. *Let $\mathcal{A}$ be a simple decomposition of the graph $\langle n \rangle$ according to the Abelian group H , let K be a subgroup of the group H . Then there exists a simple decomposition $\mathcal{A}'$ of the graph $\langle n \rangle$ according to the factor-group H/K , whose refinement is $\mathcal{A}$.*

Theorem 2. *Let $\langle n \rangle$ be a finite complete graph with n vertices, let H be an Abelian group. The necessary and sufficient condition for the existence of a simple decomposition $\mathcal{A}$ of $\langle n \rangle$ according to H is that H be finite and its order m be odd and a divisor of the number n or $\frac{1}{2}(n-1)$ in the case when n is odd and a divisor of $\frac{1}{2}n$ or $n-1$ in the case when n is even.*

Theorem 3. *Let $\langle n \rangle$ be a complete graph with n vertices, where $n \geq \aleph_0$. Let H be an Abelian group. The necessary and sufficient condition for the existence of a simple decomposition $\mathcal{A}$ of $\langle n \rangle$ according to H is that the order m of the group H be less or equal to n and the group H do not contain any elements of order 2.*

Theorem 4. *Let a simple decomposition $\mathcal{A}$ of a finite graph $\langle n \rangle$ according to the group H be given. A necessary condition for the existence of a vertex u in the graph $\langle n \rangle$ fixed in all mappings from H is that the order m of the group H be odd and a divisor of $n-1$.*